

Dannebrogsviden – Kongehusets flag

Af Søren Cruys-Bagger fra Nationalt videncenter om Dannebrog.
Flagkonsulent i Danmarks-Samfundet. Udarbejdet november 2014.

Salmonsens konversationsleksikon fra 1915 skriver: *I Søkrigsartikel Brev af 1752 omtales Orlogsflaget som Kongeflag, men da der samtidig ogsaa tales om Kongegøs og Kongevimpel, naar det drejer sig om den alm. Gøs og Vimpel, er det øjensynligt, at der menes et Flag for Kongens Krigsskibe.*

Men hvad er Kongehusets kongelige flag? Det handler denne udgave af Dannebrogsviden om. Dannebrogsviden er udarbejdet af det nationale videncenter om Dannebrog.

Hvad er et flag?

Flaget er et symbol i sig selv. Et flag symboliserer eksempelvis nationen Danmark. Farver og figurer på flaget har en symbolsk betydning og den måde flaget bliver anvendt på rummer mange lag af symbolik.

Splitflaget

Dannebrog som splitflag er som hovedregel forbeholdt Kongehuset og staten. Splitflaget var at betragte som kongens eget flag eller hans ejendom. Ingen andre end kongen selv kunne bestemme over dets brug, hvor og hvornår det måtte hejses.

Splitflag bruges stort set kun i de nordiske lande. Det danske splitflags oprindelse kan historisk ikke stedfæstes, men det har med sikkerhed været anvendt siden 1630. Her var det alene forbeholdt kongens krigsskibe. Fra 1696 begyndte også statsinstitutioner på land at flage med splitflag.

De kongelige flag

De kongelige flag er Dannebrog som splitflag med særlige mærker indsat hvor korsarmene mødes i en hvid kvadrat. Den hvide farve i de kongelige flag er i midten gjort mere optrukket og markant, for at skabe et synligt kvadrat. Det felt kalder man for spunsen. De kongelige flag anvendes til at markere tilstedeværelsen af et medlem af den kongelige familie. For Søværnets og Flyvevåbenets vedkommende, at en kongelig person er om bord. De kongelige flag anvendes også på bilerne ved officielle lejligheder.

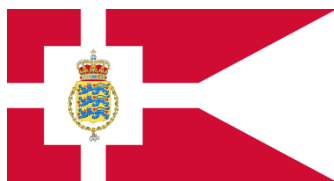
De 6 dannebrogflag med særlige mærker

Kongeflaget har siden 1700-tallet haft det kongelige våben i midterfeltet

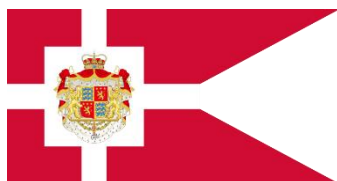
Det nuværende kongeflag blev indført 16. november 1972 da HM Dronning Margrethe 2. indførte en ny version af det særlige kongelige våbenskjold i forbindelse med en ændring af Rigsvåbenet.

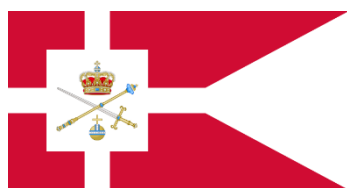
Tronfølgerflaget er det samme som HKH Kronprinsens flag. Kronprinsen er ikke benævnt tronfølger. Tronfølger var historisk Dronningen i den periode hvor hun var prinsesse inden hun blev Dronning. Tronfølgerflaget har i spunsen det kronede danske rigsvåben (det lille rigsvåben) omgivet af Elefantordenens kæde. Tronfølgerflaget blev indført i 1914.

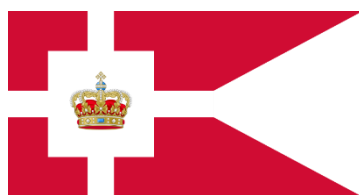
Prinsgemalens flag har i spunsen Prinsgemalens våben. Prinsgemalens flag har i spunsen prinsgemalens våbenskjold. Flaget blev indført i 1972 og er udelukkende til brug for HKH Prins Henrik.

Rigsforstanderflaget har i spunsen de kongelige regalier i form af den kongelige krone, scepter, rigssværd og rigsæble. Rigsforstanderflaget blev indført i 1914. Rigsforstanderflaget er regentens flag, dvs. det medlem af kongefamilien der fungerer som Regent i tilfælde af Dronningens fravær.

Kongehusflaget har i spunsen Christian V's krone og bruges af de øvrige medlemmer af den kongelige familie.

Hofetaternes flag har i spunsen HM Dronningens kronede monogram omgivet af en laurbærkrans. Flaget blev indført i 1983.

Om Kongeflaget

Kongeflag er en betegnelse på det flag som føres af den regerende monark. Det danske kongeflag med det kongelige våben kendes allerede fra 1731.

Kongeflag adskiller sig som regel fra et lands nationalflag ved at flaget ofte er kongens våben udformet i en flagversion. I Norge er kongeflaget rødt med kongens våben placeret midt i flaget. I 1905 bestemte den norske regering: *Den norske Regjerings Resolution, hvorved det bestemmes, at Norges Kongeflag eller det Flag, som benyttes af Kongen og den kongelige Familie, skal være et højrødt Flag, hvis Bredde skal forholde sig til dets Længde som 5 til 7 og indeholdende en opreist, kronet gylden Løve, holdende i Forlabberne en opløftet Stridsøkse med gyldent Skaft og Blad af Sølv.*

I Sverige er kongeflaget også udformet med landets store rigsvåben i en spuns i det svenske orlogsflag som splitflag.

Da kongeflaget gik i land

I 1731 blev splitflaget med det fuldstændige rigsvåben i midten, men uden baldakin og kongekåbe (hermelinskåbe), officielt kundgjort som kongeflag.

Det var et synligt symbol for kongemagten, kongens højhedstegn og personlige mærke. Kongeflaget blev hejst som kommandotegn på orlogsskibe hvor kongen opholdt sig. Der skal skydes salut for et flådefartøj der bærer kongeflag, men ikke salut hvis det bærer kongestander. Kongeflaget blev dermed det distinktionsflag som kendetegnsflag der i søværnet og senere i flyvevåbnet skulle markerer at en kongelig person var om bord.

Denne tradition blev overført til land. Det blev skik og brug at staten også flagede med splitflag på land. Dets betydning som distinktionsflag blev dog først fremhævet i begyndelsen af 1900-tallet. Kong Christian den X. var ikke den første konge som fik hejst kongeflaget over sin residens i København, men dog den første som lod det vaje hver dag han residerede i hovedstaden.

I 1913 blev de kongelige flagspørgsmål igen taget op til revision. Ved en kongelig anordning af 29. maj 1914 blev der indført et nyt kongeflag. Her stadfæstede Kong Christian X. en bestemmelse om at det store rigsvåben med baldakin og kongekåbe skulle placeres i kongeflaget i stedet for det hidtidige anvendte kongelige monogram. Samtidig indførtes et særligt distinktionsflag for Kronprinsen og Dronningen.

De nuværende dannebrogssflag med mærker for den kongelige familie blev approberet af HM Dronning Margrethe en anden 16. november 1972.

